لــه یادی مەولەوی دا

یادکردنەوەی میری شاعیران مەولەوی

١٢٢١ ــ ١٣٠٠ی کـۆچ

١٨٠٦ ــ ١٨٨٢ی زایین

عوسمان محەمەد هەورامی

قوربان ! ڕێم بدە لــــە کلپەی عەشقا
لەگەرمەی جەزبەی بەسۆزی مەشـــقا
لەنــاو کوڕنووشگەی گڕی یارانا
لەگەڵ هەی‌دادی دەردەدارانا
بێ‌ئاگا لــە خۆ ، نوێژێ دابەستم
هانام هێناوە ، دەس‌بەرە دەستم
بـــا لەسەر چاوەت کەمێ لێو تەڕ کەم
بە بانگی ئەشقت گوێی گەردوون کەڕ کەم

خوشکان ! برایان !

ئەم کاتەتان باش .

لە یادی میری شـــــاعیرانی کوردا ، مەولـــەوی ، هەندێ لایەن بەسەرئەکەمەوە ، هیوادارم پەسەندو بەجێ بن .

(١) بەرهەمەکانی مەولەوی :

بەر لە هەموو شتێ ، مەولەوی بە شاعیرێکی مەزنو بەهرەمەندی دانسقەو بێوێنەو هەڵکەوتوو ناسراوە . لەبەرئەوە دیوانی هۆنراوەکانی بە یەکەم بەرهەمی دائەنرێ .. بەتایبەتی هەر لەوکاتەشـــەوە ئاوەزی پەیداکردووە تا ئەو هەناسەیەی سەری ناوەتەوە ، جۆشی شیعر ، خوێنو مۆخ ئاسا ، بە سەراپا بوونیا ، هەر سەری کردووەو کۆتاییی بۆ نەبوە .

لە سەرێکی کەشەوە مەولەوی بە زانایەکی زۆر پایەبەرز ناسراوە ، وەکوو بەڕێز مامۆستا مەلا عبدالکریمی مدرس لە لاپەڕە (ح)ی پێشـەکیی دیوانەکەی مەولەویدا ئەفەرموێ : « بەتایبەتی لە عیلمی کەلامدا دەستێکی بـاڵای بووە . ئـەو دانراوانـەی لەپاشی ماونەتـەوە هەمـــوو لــــەم عیلمەدان »(*) .

(٢) وردەکاری لە هۆنراوەی مەولەویدا :

مامۆستای نەمرو بەتواناو پێشڕەو ، علاءالدین سەججادی ، بەر لە هەموو نووسەرێك ئاوڕی لە لایەنە جۆراو جۆرەکانی هۆنراوەی مەولەویی نەمر داوەتەوە ... یەکێك لــــەو لایەنانە ، وردەکاریی زۆر وردە لــــە هۆنراوەکانیـــا ... بۆ ئەم مەبەســـتەش چەندان نموونەی دڵکێشو سەرنجڕاکێشی هێناونەتەوە ، لێرەشا بۆ سەردەقی کەمێ درێژەپێدانی ئەم لایەنە پڕ لە هونەرەی مەولەویی هونەرمەند ، زۆر لــە جێی خۆیایەتی کە لە لاپەڕە ٣٠١ی مێژووی ئەدەبی کوردیدا ، چاپی دووەم ، ســـاڵی ١٩٧١ ، سەرنجی ئەم تاکە هۆنراوەیە بدەین :

(*) کاك عوسمان لە سەرەتای وتارەکەیا کتێبە عەقیدەکانی مەولەویی بەسەرکردووەتەوە . لەبەرئەوەی وتارەکـــەی کاك فاتیحی مامۆســـتا مەلا کەریم بۆ ئەم بابەتە تەرخان کراوەو نووسراوەکەی کاك عوســـمانیش هەندێ ئاڵۆزیی تێ کەوتووە ، وامان بە باش زانی ئەو بەشەی لێ لادەین .

گوڵ چون ڕووی ئازیز نەزاکەت پۆشان
وەفراوان چون سەیل دیدەی من جۆشان ...

بەڵێ ، دوای ڕامانێکی زۆر قووڵو پڕ لە سەرسوڕمان ، مامۆستا سەججادیی پسپۆڕو شارەزای جیهانی مەولەوی ، زارئەکاتەوەو ئەڵێ : « ئایا بێجگە لە مەولەوی ، کێیتر بێ بتوانێ ئەم جۆرە تەشبیهە ڕێکخاو بڵێ ، ئەو جوانیو ئەزاکەتە ، کە لە ڕووی گوڵدایە ، ئەوە وەکو هی ڕووی ئازیزم وایە ، بەفراوی کوێستانەکان کە ئەتوێتەوە ، ئەوە لە لافاوی فرمێسکی خۆشەویستی من ئەچێ !!... مەولەوی تەنها بەم شیعرەی ، بەجارێ ئەدەبی کوردیی هەڵگێڕایەوە .. ـ مەبەستی مامۆستا سەججادی ئەوەیە کە شۆڕشێکی تیا بەرپا کردووەو بەرەوپێشی بردووە ـ ... پاشان ئەڵێ : زۆر حەیفە ، تا ئەم شیعرە وەستابێ ئەهلی بەلاغەو بەیان بڵێن « ابو حنیفه کابی یوسف » ـ مەبەستی ئەوەیە ، کە کەس ئاگاتە مەولەوی ...

بەرهەمەکانی مەولەوی پڕن لە نموونەی ڕەوانبێژیو وردەکاریو سەلیقەی بەرز ، تەنانەت هەر تاکە هۆنراوەیەکی بگری ، هەموو لایەنە هونەرییەکانی تیا کۆبوونەتەوە ، ... لەم بوارەداو بە شێوەیەکی کورت ، چەند هۆنراوەیەکیتر بەسەر ئەکەینەوە ..

یەکێ لە خانمە شۆخو شەنگەکانی جاف ، داوای نزایەکی چاوەزاری لێ ئەکات ، مەولەویش لەگەڵ هۆنراوەیەکی زۆر ناسکا دوعاکەی بۆ ئەنێرێ ، لە سێ دێڕا وا ئەڵێ : دەرووی بەستنی دوعاکە ، ڕەگو ڕیشەی دڵی هەلاهەلامە ، بەرگەکەشی پەڕەی جەرگی دەردەدارمە ... پاشان پێیئەڵێ : ئەم نوشتەو نزایە دیاردەو نەریتێکی باون ، ئەگینا جوانیی تۆ ئەوەندە لەڕادە بەدەرە ، تەنانەت چاوی خەیاڵیش ڕێگای گوم کردووەو ناتوانێ بتدۆزێتەوە ، پاکیو بێگەردیی ڕووی تۆ ئاوێنەکەی جەمشیدی

شەرمەزار کردووە ، کە هەموو شتێکی تیا ئەبینرا ، ئیتر چاوی پیس و بەد کە سەیری تۆ بکات مەگەر هەر خۆی ببینێ و کار لە خۆی بکا ...

تەعویذبەند ڕیشـــەی دڵــەی سەد پارەم

بەرگش پەڕەی جەرگ وە دەرد ئاوارەم ...

تۆ یەند نازکیت جە حەد ویەردەن

بینایی خەیاڵ ڕاگــەش گوم‌کەردەن

سەفات خەجاڵەت دان وە جامی جەم

دیدەی بەد مەر عەکس وێش بدیۆ وەچەم

[بڕوانە : مــەلا عبدالکریمی مدرس – دیوانی مەولەوی ، ۱۹٦۱ ، لاپەڕە ۲۳۲] .

کەس نییە لە دۆخ و جەستەی پەستی و پەژارەو دژواری بەدەر بێ ، هەرکەسەش بەچەشنێ باری ناهەمواری دەروونی خـــۆی دەرئەبڕێ ، دبارە مەولەویش بە شێوازو ڕێبازی دانسقەی خۆی ئەم‌لایەنەمان بـــۆ دەرئەبڕێ و ئەڵێ :

خەیلێوەن خەریک زاکـــەی زەحمەتم

بەڵکـــو وە ڕا بۆ ، بەرشـــۆ عوسرەتم

فەلەک وە بەختم مەگەس مەکیـــانۆ

وە ڕاکەی ڕەحمەت هەم‌دیس مەڕیانۆ ...

با وردبینەوەو بزانین چی‌وتووە : دەمێکە گیرۆدەی ناهەمواریم و وام لە زەحمەت و سەختەتیاو ئەمەوێ ڕزگارم بێ ، جا هەرچەندە خەریکی کوژاندنەوەی خاڵی پیتی – زێ – دەبم بۆئەوەی (زەحمەت) بکەم بـــە (ڕەحمەت) ، لەپڕ فەلەک مێشێک ئەنێرێ و دووبارە ئەڕیەتەوە بەســـەر پیتی – ڕێ – داو ، ڕەحمەتەکەم لێ ئەکاتەوە بە زەحمـــەت و دیسانەوە بە ناهەمواری ئەمێنمەوە ..

له ســـەردەمی پیریشیا ، که لەڕادەبەدەر له پەلوپۆ کەوتووه ، بـه شێوەیەکی زۆر ناســـكو جـــوانو بەجۆش دیمـــەنی پیریمـــان بۆ ئەکێشێو ئەڵێ :

پێشـــانیم هەوەس زانووش جازمەن

تەعظیمی جەناب پیری لازمەن

بالاّ کەردەوە مەیل ئەو لای پەسـتی

وردیکلانەن دەروازەی هەســـتی ،

له تاکێکی تریشا ئەڵێ :

پۆسی کووسی گۆش نم کیشـا کەم کەم

نی سەر ئەو سەرەن دووربینەکەی چەم !..

له وردبوونەوه لەم چەند دێڕه بەرزه دانسقانە ، له توێی ئەندێشەو بۆچوونی ئەم شـــاعیرە فەیلەســـووفەدا فەلســـەفەیەکی زۆر قووڵ بەدی ئەکرێ ... با گـــوێی لێ بگرینو بزانین مەبەســـتو واتای ئەم شیعرانەی چین :

ناوچەوانم ئارەزووی تەوافو ماچ کردنی ئەژنۆکانم ئەکـا ، چونکـه پیری هاتووه بەپیرمەوه پێویسته لەڕوویا بەمچەشنه بچەمێمەوەو ڕێزی بەرزی لێ بگرم !!..

بالاّ ڕێكو ڕاســـتەکەی جارانیشم ، دووباره بەوێنـــەی کاتی له دایك بوونم ، بەسەر خۆیا چەماوەتەوەو ، گەلێ بچکـــۆله بووەتەوه ، بۆچی !!... چونکه دەرگای ژیانی ئەو دنیا ، که گەورە ، زۆر بچکۆلەیه ، بەم چەشنەش نەبێ ناتوانم پیا بچم ... خۆ ئەگەر له جەستەی گـــوێو چاویشم ئەپرسی ، بەمچەشنەیە : پێستی تەپڵی گـــوێم ، وردە وردە شێی کێشاوەو ، له جیاتی دەنگو زرنگەی جاران تەنیا هەر تەپەیەك دێته

گوێم ، دیارە کە تەپڵو دەفیش شێیان کێشا ، هەر تەپەیان لێوە دێ ، بۆیە کەمێ لەسەر ئاگر ڕائەگیرێن بۆ ئەوەی شـێیان نەمێنێو زرنگەیان بێ ... چاوەکانیشم بەڕادەیەك کزبوون کە بەئاستەم تروسکاییان تیا ماوەو ، هەمـووشتێ هەر بە دوور دێتـــە پێش چاوم‌و هیـــچ شتێ تاقیناکەمەوەو ، وێنەکەش هەر بە وێنە ئاوەژوو کردنەوەی ئەم سـەرو ئەوسەری دووربین ئەنوێنێ ...

لەم هەڵوێستەدا ئەم باسەم دێتـــەوە یادو بە پێویســـتی ئەزانم بەسەری بکەمەوە : کاك جەمال ڕەئووف ، کە ئێستا مامۆســـتای زمانی ئینگلیزیە ، لە ساڵی ١٩٦٦ دا ، لە دانشگای بەغــداد لە بەشی زمانی ئینگلیزیدا بوو ، وابزانم ئەوساڵەش دواساڵی بوو . جارێکیان هاتبووەوە بۆ کۆشش‌و دەورکردنەوە ، ڕۆژێکیان دیم خەریکی لەبەرکردنی چوارینێکی شاعیری ناوداری ئینگلیز ، خاوەنی « بەهەشتی ونبوو » « جۆن ملتن »ە ، ئاگاداری کردم کە پرۆفیسۆری ئەدەبی ئینگلیـــزی ، کە ئینگلیـــزە ، پێیڕاگەیاندوون کە ئەم چوارینە نموونەی بەرزی بەرهەمی ملتنە ، کـە باسی پیری‌و نەمانی بینایی‌و بێهێزی جەستەی ئەکا ، لەم‌بوارەشا هیـچ شاعیرێ هاوشانی نەکردووە .. ئەم چوارینەش بە شێوەیەکی زۆر جوان‌و دیار لەسەر گۆڕەکەی نووسراوە ...

منیش ، ئەو سێ دێڕەی مەولەوی ، کە باسم لێـوە کـردن ، بۆم خوێندەوەو بە ڕاقەو لێکدانەوەی کوردیی تەواوەوە بۆم نووســیەوەو تکام لێکرد کە پیشانی مامۆستاکەی بدات .. پاش ماوەیەك کە گەڕایەوە ئاگاداری کردم کە مامۆستاکەیان گەلێ هۆنراوەکانی مەولەوی پەســەند کردوون‌و ، پێ‌هاتووە لەوانەی ملتن کاریگەرترن ، تەنانەت داوای کردبوو زیارەتی گۆڕەکەی مەولەوی بکات ... بەڵام بەداخەوە ، ڕێگای گونـدی سەرشاتەی ئەوبەری سیروان ، کـە هەتا هەتایە مەولەوی ئارامی تیـا

گرتووه قەدەغە بوو ، تا ئاواتی ئەو مامۆستایە بەدیبێنین‌و بزانین چی‌تر سەر هەڵئەدا . بەڵێ ، ئەوەش (مڵتن)ی ئینگلیزەکان کە شان‌بەشانی شەکسپیر شانازیی پێوە ئەکەن‌و ، لەو ئیمپراتۆریەتەدا ژیاوە ، کە خۆری لەسەر ئاوا نەبووە ، ئەمەش مەولەویی کوردان کە لە شاخەکانی هەورامانی دوورو دوورەدەستا ، ژیاوە ، لەگەڵ ئەوەشا هەموو بەرهەمەکانی گەیشتوونەتە ڕادەی موعجیزە ... بەڵام لەگەڵ چەپگەردیی ڕۆژگاری سەرپێچ‌و نالەبارا چی ئەکرێ !؟ لەبەرئەوەی مەولەویش یەکێکە لە هەڵکەوتووەکانی ئەم کوردەوارییە ، ناکرێ لای بیانییان دەنگ‌بداتەوەو ناوی لەناو ناودارانا بهێنرێ ..

× ×

مەولەویی نەمر ، لە وردترین وێنەدا ، جوانترین وردەکاریی نواندووە . بۆ نموونە ، کاتێ سەرنجی دەرچوونی دووکەڵی قلیان ـ واتە سەبیل ـ ئەدات ، وا بەرزئەبێتەوەو ، لەسەرخۆ ئەڵقەیەکی پێچاوپێچ‌و لوول دروست‌ئەکات ، چێژو بەرامەیەکی خۆش بە مژی قلیان ئەبەخشێ‌و ، ئەلقەو قەفی دووکەڵەکەش بەپێچی پڕلوولی زوڵف‌و پەرچەمی لەیل ئەچوێنێ ..

هەرچەندە بۆ خۆم گەلێ لە دووکەڵەوە دوورم‌و ، بەربەرەکانێشی ئەکەم ، لەگەڵ ئەوەشا پۆزشم هەیە ئەگەر بڵێم ، بێت‌و ڕێ‌بدرێ ئەم دوو تاکەی مەولەوی بخرێنە سەر پاکەتی جگەرە ، لەبەر خاتری هۆنراوەکە شەیدایانی دووکەڵی زیان‌بەخش زۆرتر ئەبن .

ئەم هۆنراوەیەم لە خوالێ خۆش‌بوو مەلا عەلی سەنجەری (١٩١٧ـ ١٩٨٧) وەرگرت . بۆی باس‌کردم کە بەر لە شەست ساڵ لە مامۆستا مەلا عبدالصمدی ڕەزاوی سەر بە شاری سنە وەری‌گرتووە .. کاتێ کە بۆم باس‌کرد ، مام‌ڕەشید هەمەوەند (١٨٨٦ـ١٩٧٥) لە دەستنووسێکیا بە ناوی

خۆیەوە تۆماری کردووە ، دڵنیای کردم کە ئەو داویەتی بە مام ڕەشید ..
ئەمەش هۆنراوەکەیە :

دووکەڵی قلیـان وەش نەفەسـبۆمن
ئەڵقەش بە وێنـەی زوڵفی کەسبۆمن
وەختێ هورمزۆ، مەمدرۆ خەیلێ
ئەڵقە مەپێکۆ ، چـون زوڵفی لەیلێ

× ×

(٢) هەندێ شـاعیر کە کاریان کردۆتە سـەر مەولەوی‌و بەرهەمیان ئاوێتـەی هۆنراوەیەتی :

بێ‌گومان تا دوا هەناســەی ژیان مرۆڤ فێر ئەبێ‌و فێـر ئەکـا ، وەرئەگرێ‌و پێشکەش ئەکا ، دەوروبەر کاری تێ‌ئەکاو ، کارئەکاتە ســەر دەوروبەر ... ئەمە دەستوورو داب‌و نەریتی ئەم سەرزەمینە بەرینەیەو ، مەرجی سەرەکییە بۆ پتەوکردنی پێوەندیی مرۆڤایەتی .. هەر کەسێکیش نکوولی لەم نەریت‌و یاسایە بکات ، لەعاستی ڕاستی‌و مافی ڕەوادا خۆی نابەڵەد ئەکا ...

یەکێ لەو شاعیرانەی کە زۆر کاریان کردۆتە سەر مەولەوی ، مەلا مستەفای کوڕی مەلا ئەحمەدی بێســارانە ، کە بە بێســارانی ناوی دەرکردووەو ، دوو سەدەیەك پێش مەولەوی ژیاوە ، ١٦٤١ــ١٧٠٢ ...

ئەم کارتێ‌کردنەش ئەگەڕێتــەوە بۆ ســەردەمی لاوی‌و فەقێتیی مەولەوی .. دیارە کە لەو سەردەمەدا شیعرە پاراوە ناسکە ڕەسەنەکانی دڵ‌و دەروونی (بێسارانی)ی شەیدای ڕاســت‌و پاك‌و ڕاستــەقینە ، بوونەتە سەرمەشق بۆ مەولــەوی .. کاتێکیش مەولــەوی بووە بەو مەولەوییەی دەنگی دایەوە ، کارەکە هەر بەردەوام بووە ، ئەم پێوەندی‌یە

گیانی‌یە هەر درێژەی کێشاوەو ، بە وێنـــەی ئەمەکداران ، لـــە گەڵێ شوێنا ، تان‌وپۆ ئاسا ، هەستی ڕەوانی ئاوێتەی جیهانی سادەو ڕازاوەی بێسارانی کردووە .. لە گەشتی دیوانەکـــەی مەولـــەوی لەمەڕ مەلا عبدالکریمی مدرس‌دا ، بە زنجیرە هەندێ لەو هۆنراوانەی بێسارانی بەرچاو ئەکەون .. شیاوی باسە ، کـــە هۆنراوەکانی بێسارانیم لـــەبەر دیوانە دەسنووسەکەی لای خۆم دیارکردوون ، کە لەبەر دەسنووسی مامۆستای زۆر شارەزا ، بەڕێز سەید طاهری هاشـــمی تۆمارم کردووەو ، دەمێکە تەواوم کردووەو چاوەڕێی چاپە ... ڕەنگە مەولەوی هەندێ هۆنراوەی تری بێسارانی خواستبێ‌و من پێیان نەزانم ..

ل ٧١ :

شـــەوەن ، خەڵوەتەن ، ماڵ بێ‌ئەغیارەن
ئالـــەم گرد وتەن دۆس خەبەردارەن

ل ١٠٨ :

ئینە گرد جە وەخت نادانیم بیەن
فەسڵی سەرمەستیی جوانیم بیەن
ئیســـە ، ها جە گشت پەشیمانیم بەرد
وادەی پیریمەن ، جـوانیم ویەرد
کۆچی دواییمەن ، یاوانم نۆبـــە
نۆبەی تۆبەمەن ، کەرەمدار تۆبە

کە بەشێکە لە هۆنراوەی « گەردوون بەردەنم ... »

ل ٣٠٠ :

یـــا کاغەز بریان ، یـــا مەڵلا مەردەن
یـــا خۆ عارتەن دۆس وەیاد کەردەن

ئەم دێڕە ، پایە بەرز ، شێخ عوسمان سراج الدینی تەوێڵە کــە شێخو پیرو سەرچاوەی گەورەی ئیلهامی شـیعری مەولەوی بووە ، بـۆ مەولەوی نووسیوە ، بۆ ئەوەی بیجووڵێنێو نامەیەکی بۆ بنووسـێ ... بەم چەشنە ، بەم دێڕەی بێسارانی زۆرتر هەسـتی ناخی مەولەوی ئەبزوێو ، لە وەڵاما هۆنراوەیەکی زۆر بەرزو قووڵو ڕەوان بۆ شـێخ عوسمان ئەنێرێ ، کە بەم دێڕە دەست پێ ئەکات :

شێخی دەولـەمەند بەهرەی سەرمەدی
یاگەی حەقیقەت ، جیلوەی ئەحمەدی

واتە : ئەی شێخی دەولەمەندی بەهرەی نەمرو نەبڕاوەو ، مەڵبەندی هەڵهاتنی ڕووناکیی ڕاسـتەقینەی پێغەمبـەری ... « بڕوانە مەلا عبدالکـریم مدرس ، دیوانی مەولـەوی ، ل ٢٩٨ » ... شـیاوی یادخستنەوەیە ، کـە هۆنراوەکەی بێسـارانی بەشێکە لە هۆنراوەی « چراخم ، کامەن ... »

ل ٣٣١ :

بەلام تاقـەتێ ، های هەورە ئامان
ها نە سەفەردا شـای نەونەمامان

ئەمیش بەشێکە لە هۆنراوەی « هەوری نۆ ئامان .. »

ل ٣٣١ :

گۆشەی سیامال هورداو دیاوە
چون مانگ نە گۆشـەی هەورە سیاوە

ئەمیش بەشێکە لە هۆنراوەی « شیرین نیاوە .. »

ل ٤٣٦ :

بێسـارانییەن نە تۆی فەردی من
خەم چەنی خەمان زوو مەبۆ ساکن

ئەمیش بەشێکە لە هۆنراوەی « یاران کێ دیەن » . واتای ئەم تاکەش بەم چەشنەیە :

بێسارانی وا لە توێی هۆنراوەماو ، هاوهەستی ناخی گیـــانمە ، چونکە خەم لەگەڵ خەما ،واتە کۆبوونەوەی خەمبارەکان لە کۆڕێکا ئەبێتە مایەی ئارامبوونو سووکبوونی باری خەم ...

هەرکەس خەمبارەن بەیۆ وە لای من

خەم چەنی خەمان زوو مەبۆ ساکن ...

× × ×

ئەحمەد بەگی کۆماسیش ، کە بە خاڵۆی کۆماسی ناوی ئەبا ، خولی گەورەو کاریگەری تایبەتی لە ژیانو باری دەروونی مەولەوی‌دا هەبووە ، لە هۆنراوەکانیا کە یادی ئەکاتو ناوی ئەبا ، ئاشکرا دیارە کە هاوهەستو هاوڕازو هاودەمو هاوفەردی گیانی بەگیانی بووە .. ئەم خۆشەویستی‌یە ڕاستەقینەیە وای‌کردووە کە لە ناخی گیانەوە کار بکەنە ســەر یەکترو ، بیرو ئەندێشەو ڕازی گیانی لای یەکتـــر بدرکێننو ، شوێن پەنجـــەی هەریەکەیان لە بەرهەمی ئەوی‌تردا دیار بێ ... لێرەدا بۆ نموونە چەند دێرە هۆنراوەیەکی ئەحمەد بەگی کۆماسی بەسەر ئەکەینەوە ، کە وان لە توێی هۆنراوە بەرزو ، بێ‌گـــەردو نایابەکانی مەولـــەوی‌دا لەگـــەڵ ئاماژەکردن‌دا ، بۆ لاپەڕەکانی دیوانەکەی لەمەڕ بەرێز مامۆســـتا مەلا عبدالکریمی مدرس ...

لـــە لاپەڕە (٢٠٢)دا ، دوو تاك هۆنراوە بە ناوی مەولەوی‌یەوە تۆمارکراونو لە پەراوێزا مامۆستا مدرس هۆو لێکدانەوەی هۆنراوەکەی بەم چەشنە نووسیوە : مەولەوی ئەم دوو شیعرەی لەکاتێکا وتووە ، کـە خەریکی خەندەق لێ‌دان بووە بۆ خانوو ، وەرامی دۆستێکی پێ‌ئەداتەوە کە گلەیی لێ کردووە ، لەبەرئەوە خستوویەتە پشت‌گوێ ... پاشـان

دێتەسەر لێکدانەوەی هەردوو شیعرەکەو ئەفەرموێ ، خــاك بە زۆرو توانای خۆی گرفتاری کردوومو ، یادی برادەرانی لەبیر بردوومەتــەوە ، ئێستا وا بە بەرزیی بالام خاکو بەرد لەسەرم کەڵەکەی کردووە ، نە ڕێگەم هەیە وەرامێ بدەمەوە ، وە نە ماوەم هەیە قسە بکەم .. مەولەوی لــەم دوو شیعرەدا خۆی شوبهاندووە بە مردوو لە گۆڕا ، کە ماوەی قسەکردنو توانای وەرامدانەوەی نەبێ ...

ئەمانەش دوو دێرە شیعرەکەن :

خاك وە دەستی زۆر زنجیرم کەردەن

یادی هەمڕازان جە یادم بەردەن

هاوقەد خاکو سـەنگو وە جەسمم بارەن

نە ڕاگەی جواب ، نە جای گوفتارەن ...

ئەم دوو دێرە شیعرە ، هەرچەندە لە ڕواڵەتا کەمێ گۆڕراون هی خودی مەولەوی نینو ، هی ئەحمەدبەگی کوماسین .. ئەشـــکرێ ئەم نەختە گۆڕانکاری‌یە ، یا لەئەنجامی دەماودەم کەوتنو ڕوونووس کردنەوەی چەند جارەوە سەری هەڵدابێ ، یا لەئەنجــامی کاری قووڵی کوماسی لەسەر ناخی مەولەوی ، مەولەویی بلیمەت بەشێوەیەکی زۆر نزیك لــە ئەسڵی هۆنراوەکەی کوماسی دایڕشتبنەوە ، ... یا ئەشکرێ لە هەندێ دەسنووسا بەهەڵە بەناوی مەولەوی‌یەوە تۆمار کرابن .. لەگەڵ تێبینی ئەوەدا کە هەردوو دێرە شیعرەکە پاشو پێش کردنیان بەسەرا هاتووە .. بۆ ساخ‌کردنەوەی ئەم دوو دێرەش ، با سەرنجی هۆنراوەی « گلکــۆی تازەی لەیل »ی ئەحمـــەد بەگی کوماسی بدەین ، کـــە لـــە گۆڤاری « ڕۆشـــنبیری نوێ »دا ، ژمارە ٤٥ ، ڕۆژی ١/١١/١٩٧٥ ، لەگـــەڵ پێشەکی‌و فەرهەنگـــۆكو لێکدانەوەدا بلاوم کردۆتەوەو ، لـــە بەشی عەرەبییەکەشاو لە دوا لاپەڕەدا ، مامۆستا محمدی مەلا کـریم ، لەژێر

سەرباسی ـ مثوی الحبیبة الجدید ـ دا ، بە شێوەیەکی زۆر وردو جوان وەرگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی ...

لە وەڵامدانەوەی نازدارەکەیا ، دووەم دێڕەکەی دیوانی مەولەوی چوارەم دێڕەو بەمچەشنەیە :

ڕای جواب نییەن ، دڵ بێ قەرارەن
خەیاڵی سەنگ‌و خاك وەجەستەم بارەن

دێڕی یەکەمی دیوانەکەش ، بریتییە لە دێڕی شەشەمو بەمچەشنەیە :

خاك‌و سەنگ وەی تەور زنجیرم کەردەن
نازارانی وێم جە یادم بەردەن ...

ل ٤٢٧ ، هۆنراوەی :

نمانای بەهەشت پێشانیی نووری
ئازیز وەی سفتەی دۆزەخی دووری

واتە : ئازیزەکەم ، ناوچاوی نوورانی خۆتت پیشاندا بەم سووتاوی دۆزەخی دوورییە .... بەڵێ ، مەولەوی نەمر ، کۆتایی هۆنراوەکەی بە چەند دێڕێکی زۆر بەرزو جوانی خاڵۆی کۆماسی دەهێنێ‌و ، چێژو بۆیەکی زۆر خۆش‌و کاریگەر بە ڕەوان ئەبەخشێ‌و ئەڵێ :

بوڵەند کەر مەقام « دڵسۆز » وەڕاسی
تەنزیلەش فەردگەل خاڵۆی کۆماسی :
ڕۆی وەسڵت هەر بیم ئەی یووە پێم بێ
جەو بۆنۆ هەر ڕۆ ڕۆ ڕۆ خدێم بێ
ئیسە ها فەلەك نیشان دادەن پێم
ئای ترسیاگەکەی گیرئاوەردە وێم

ئەمجار کێ تاقەت دووریی تۆ دارۆ
دەك بەرقی غەزەب وەجەستەم وارۆ
چراخم جەی ڕۆ ، چراخم جەی ڕۆ
من جە ڕۆی ئەزەل مەتەرسام جەی ڕۆ

مامۆستا مەلا عبدالکریمیش بە شێوەیەکی زۆر جوان دێڕەکەی مەولەوی‌و دوو دێڕی یەکەمی کۆماسی بەم چەشنە لێك‌داونەتەوە :

« کاکەی گۆرانی‌بێژ ، هاوار بۆ ئاوازە خۆشەکەت ، تووخوا دەنگی لێ هەڵبڕەو نقامی دلسۆزمان بۆ بلێ ، بە شیعری خاڵۆی کۆماسی‌یەوە ، ئەوڕۆژەی کە پێت‌گەیشتم ، ترسی ئەمڕۆم لە دڵا بوو ، لە بەر ئەوە خووم دابووە هاوارو ڕۆڕۆ ، وا ئێستاش فەلەك ئەوەی پیشاندام کە لێی ئەترسام ، ئای هاوار بۆ منی ترساوی گیرخواردوو ..

واتای دێڕی سێیەمی کۆماسیش بەم چەشنەیە :

جا ئێستا کێ توانای دووریی تۆی هەیە !! دەك تریشقەی پڕ لە قین‌و هەڕەشەو غەزەبم بەسەرا بباریَ ..

× ×

ئەم کارتێ‌کردنەی باس کرا ، ئەوە ناگەیەنێ کە بە هیچ چەشنێ لە پلەی پڕسەلیقەو بەهرەی خوایی مەولەوی بێتەخوارێ ،.. تەنیا مەبەست لە پێ‌زانین‌و ئەمەکی خاوێنی (مەولەوی) یە بەرانبەر بە نازداران‌و دۆستانی گیان‌و دەروونی ، ئەگینا (مەولەوی) هەر یەك (مەولەوی)یەو تەنها بۆ خۆی (مەولەوی)ی لوتکەیەو هەر لوتکەیەو ، لە ڕوانگەی ڕاپەڕموون‌و باوەڕ بە خۆوە ، بە بانگی بەرزو ئاشکرا ئاماژەی بۆ ناوی ئەو شاعیرانە کردووە ، کە لە توێی ناخی دەروونیا تان‌و پۆن .. ئەگینا مەولەوی هەرگیز لەگەڵ ئەوەدا نەبوە هیچ کەس دزەکی بۆ بکات‌و ، لە

بەرهەمی کەسانیتر هەڵێنجێ ، مەولەوی لەگەڵ خواستنی پێزانینو ناوبردنایە ، نەك لەگەڵ پێشێل‌کردنو زەوت‌کردندا !. خوالێ خوش‌بوو ، مامۆستا مەلا عبداللهی چروستانی (١٩٠٠ – ١٩٨٨) بۆی گێرامەوە ، فەرمووی : شێخ قادری سنە ، کە زانایەکی زۆر گەورەو بەتوانا بووە – باپیری شێخ لەتیفی دانسازە کە بۆ یەکەم جار ڕاڤەی کتێبی « تهذیب الکلام »ی مەلا سەعدی تەفتازانی ئەکات ، ئەنێرێ بۆ مەولەوی تا تەماشای بکات … کە مەولەوی سەیر ئەکا شێخ قادر لە پەراوێزا گەلێ تێبینی نووسیونو ، لەگەڵ هەموو جارێکیشا نووسیویەتی « قلت » ، واتە « وتم » ئەویش دوای لێبوونەوە لە پیاچوونەوەی کتێبەکە ، وەك تێبینیو ڕەخنەیەکی ئاراستەکراوی زۆر جوانو بەجێ ئەم دوو دێرە بۆ شێخ قادر ئەنووسێ :

بـا (قلـت) نەوێ لـە کەلامتا
نەك نەدامەتی بێ وەشـانتا
سـەد ساڵ بیوڕیو کلکی هەڵپاچی
لـە دەست ساحێو ماڵ هەرگیز دەرناچی !!

(مەولەوی)یەك کـە ئەمە ڕێبازو بۆچوونو ڕوانگەی ڕەخنـەی کاریگـەری بێ ، هەرگیز بەلای ئەودا نەچووە سـەرو گوێلاكو کلکی بەرهەمی هیچ کەسێ هەڵپاچێو بیکا بە هی خۆیو !! لەئەنجامیشا ، دوور لەو ، پەشیمانو شەرمەزار بێ !!

(٤) مەولەوی گەلێ کاری کردۆتە سـەر شاعیرانی هاوسەردەمو دوای خـۆی :

ئەوی بیەوێ چێژی قووڵ لە بەهەشتی بەرینی هۆنراوەی مەولەوی وەرگرێ ، پێویستە زۆر هێمنو ئارام گوزەر بکاتو ، لە هەر هەڵوێستێکا کۆڵێ ورد بێتەوە ، بەم چەشنەو پاش ماوەیەکی گونجاو ، ئەبێتە پەروانەی هۆگری گوڵزاری هەمیشە بەهاری پڕ گوڵاوی ئەم بەرهەمەندە هەڵکەوتووە

لەوانەی کە لە سەردەمی ژیانی مەولەوی‌دا ، ئەم ڕێبازەیان گرتۆتەبەرو ، نامەی لە خۆشەویستی کەیل‌و پڕ لە ڕێزو پێ‌زانین‌و سەرسڕمانیان بۆ نووسیوەو ، ئەویش وەڵامی داونەتەوە ، لە دیوانەکەیا، کە مامۆستای بەتواناو هێژا مەلا عبدالکریمی مدرس لەچاپی‌داوە ، ناوی هەندێکیان هێنراوە ، کە هەریەکەیان بۆ خۆی لەخۆیا دەریایەکی ئەدەب‌و زانیاریی سەردەمی خۆی بووەو ، گەلێکیش شانازییان بەوەوە کردووە کە نامەی پڕ لە سۆزیان پەسەندی دیوانی ئەدەبی مەولەوی بووەو ، بە بەڵگەنامەی بەرزو بێ‌هاوتایان زانیوە .. لەو شاعیرو زانایانەش ، شێخ مۆمنی سازانی ، شێخ حەسەنی سازانی ، شێخ یوسفی نۆسمەیی ، خاڵۆی کۆماسی ، شێخ عەزیزی جانەوەرەیی ، شێخ عبداللەی داخی ...

دوای سەردەمی ژیانی مەولەوی‌و تا ئەمڕۆش ، بەتایبەتی شاعیرانی (شێوەی گۆران ، واتە هەورامی) هەموویان ، کەم‌و زۆر ، کاری قووڵی گیانی هۆنراوەی مەولەوی لە بەرهەمەکانیانا دیارە ، گومانی تیا نییە کە ئەم ڕەنگدانەوەیە ، تا دێرین ڕۆژگار هەر بەردەوام‌و درێژەدار ئەبێ ، چونکە بەڕاستی مەولەوی پەلی بێ سنووری کێشاوە بەسەر هەموو لایەنە پڕ لە فەلسەفەکانی ژیاناو ، هەمیشە هاوچەرخ‌و هاودەم‌و هاوهەستمانەو ئەرکی سەرشانی هەموانیشە کە زۆرتر جیهانی بەرین‌و فراوانی ئەم بلیمەتە بپشکنین‌و ، تۆژینەوەی هەمیشەیی لەسەر بکرێ .

× ×

میرزا عبدالقادری پاوە ، ١٨٣٤-١٩٠٧ ، هەرچەندە بەتەمەن لە مەولەوی زۆر بچووکتر بووە ، لەگەڵ ئەوەشا لەگەڵ مەولەوی‌دا هەڵس‌وکەوتی زۆری هەبووەو ، گەلێ هۆگری بووەو ، ئاگاداری باری ژیانی یەکتر بوون ، مامۆستا عبداللەی ئەقدەسی - ی شاعیر ، ١٩٢١ - ١٩٨٦ بۆی گێڕامەوە ، وتی : جارێکیان میرزا عبدالقادر ئەچێ بۆ سەردانی

مەولەوی . سەیرئەکا مالەکەی مەولەوی پەرش‌و بلاوو ، چۆڵ‌و هۆڵەو کەلوپەلێکی ئەوتۆی تیا نی‌یە !؟... ئەیەوێ بۆ ئەم مەبەستە هۆنراوەیەك بلێ ، ئەڵێ :

یانەی چۆڵ‌و هۆڵ ، کولینەو نووتا

مەولەویش ناهێڵێ زیاتر بۆی ڕوات‌و بەم‌لەتە دێرە لەعاستی خۆیا ئەیوەستێنێ‌و ئەڵێ :

چون جاری جاران ، یا نەکەو وێتا !

واتاکەی بەم‌چەشنەیە : میرزا عبدالقادر ئەڵێ : مالی چۆڵ‌و هۆڵ ، کولانەی سەگان . مەولەویش ئەڵێ : وەك جاری جاران ، مالەکەی خۆتان .

یەکێکی‌تر لەو شاعیرانەی کە پێوەندی گیانیی لەگەڵ مەولەوی‌دا گەلێ پتەو بووەو ، لە سەردەمی ژیانی مەولەوی‌داو ، دوای کۆچیشی ، بەردەوام ، بە بۆو بەرامەی جیهانی هۆنراوەی مەولەوی سەرمەست‌و دەماخ‌چاخ بووە ، بەڕێز شێخ ئیسماعیلی کوڕی شێخ حەسەنی کەس‌نەزانە ، کە بە شێخ سمایلی دۆڵان ناسراوەو نازناوی هۆنراوەی (سەودایی)یە (١٨٤٢ – ١٩٢٧ ....) لەڕاستیشا کە هۆنراوەکانی ئەم شاعیرە بەرگوێ ئەکەون ، هەست بە جۆش‌و کزەو هەناوی مەولەوی ئەکرێ ، تەنانەت ئەتوانین بلێین بەتەواوەتی لە بۆتەی پرتاوی مەولەوی‌دا قاڵ‌بووە .. لە نامەیەکی پرسۆزیا، کە بۆ مەولەوی نووسیوەو ، بە (خالۆ) ناوی‌دێنێ ، باری پڕ لە سەخڵەتیی دەروونی دەرئەبڕێ‌و ، ڕوونی ئەکاتەوە ، کە لە گێژاوی پڕ لە دژواری‌و دەردی سەری‌دا ، گیری خواردووەو ، گڕەی دەروونی پڕ جۆشی لە بارەگای دەروونیش سەری‌کردووە ، پاشان دەری‌ئەخات کە دووریی لە (مەولەوی)یەوە سەرباری هەموو دەردانەو ، ئارامی لێ هەڵگرتووە ، لە

دوا دێڕیشا تکای چارەو ڕێنمایی لێ ئەکات ، چونکە مەولەوی ، کە خاڵۆی کۆی زوخاڵەو خەمخۆری هەموانە حەکیمو داناو تەگبیرکەری کارانە . .

خاڵۆی تەسکین‌بەخش دڵ پڕ زوخاوان
گرەی کۆی پەستیم گەردوون شکاوان
ناڵەی ئاخو داخ ، هوونەی هەرسی چەم
گەرداو ، گێج داو ، گێجیای لوولی خەم
خەریکی ئازار دەردی فیراقم
تانی تای تاقەت نە تاقەت تاقم
ئاڵەم بێزارەن جەی گشت دەردەوە
مەر هەی کەروون کۆچ ئەوتۆی پەردەوە
یەکجار جە دووریت تای حەیات بڕیان
کوورەی ئارەزووی تۆی دەروون گڕیان
مودارام چێشەن ئیفلاتوون کەماڵ
حەکیمەکەی دەرد ، خاڵۆی کۆی زوخاڵ !!

شایانی وتنە دیوانی ئەم شاعیرەم ئامادە کردووە بۆ چاپو ، دوو ساڵە لە دەزگای ڕۆشنبیریی کوردی‌یەو چاوەڕێی سەرە ئەکات . . .

مەولەویش بە هۆنراوەیەکی شەش دێڕی وەڵامێکی خنجیلانەو ئاگراوی ئەداتەوە . شایانی باسە ئەم شیعرەی مەولەوی لە دیوانەکەیدا نی‌یەو بڵاویش نەکراوەتەوە . . . لە وەڵامی نامەکەی سەودایی‌دا مەولەوی ئەڵێ :

تۆی دەروون وە نێش زامانی خەتەر
کەیلەن جە هووناو ، مەوجش وست وەسەر

هاژه وست وەسەر گشت کۆنه زامان
کولیانۆ جه نۆ ، سەرکەرد نه دامان
کزیانو چزیان ، قرچەش دا نه جەرگ
قەلوەزەی زوخاو ڕەنگین کەردش بەرگ
وەشتەرەن ئازیز مەرگ جەی ژیانه
هەر ساتێ سەد ڕەنگ مەگری بەهانه
جۆی زۆخ جارییەن شەو جه زامانم
تەڕەن وه ئەسرین ڕووان دامانم
ئازیز سا وەسەن ئاخر نەفەسەن
چکەی زۆخی جەرگ ، هەرسی چەم وەسەن

واته : ناخی دەروونم ئەوەندە کەیلی زامی ئاسۆرە ، شەپۆلی خوێناو سەری کردووەو ، هاژەی خستۆتە سەر کۆنه زامانمو ، هەموویان لەنوێ کولاونەتەوەو خوێناویان ڕژایه دامێنم ، وا قەلبەزەی زوخاو بەرگمی ڕەنگاو ڕەنگ کردووەو ، قرچه له هەناوم هەستاوە ، ئازیزەکەم ، مەرگ گەلێ لەم ژیانەم خۆشترە !! وا تۆش هەردەمەی جۆرە بیانوویەکم پێ ئەگری !!

شەوان جۆگەی خوێنو زوخاوان له زامەکانمەوە سەرئەکا ، ڕۆژانیش دامێنم به فرمێسك تەڕو پاراوە .. له دوادێرا بەمچەشنە ڕووی تکای لێ ئەکاو ئەڵێ : ئازیزەکەم ، تکام هەیه ، ئیتر بەسە ، وا دواهەناسەمە ، تەنیا چارێك لای من دەستکەوێ تەنیا کزەو زوخاوی جەرگمو فرمێسکی چاوەکانمە . . .

پیرەمێردی نەمریش لەعاستی خۆیەوە ، زۆر زۆر ئەمەکدارو مەردانە ، باسی کاری کاریگەری مەولەوی ئەکات لەسەر ڕێبازو ڕێرەوی دوورو درێژی بەرهەمی هۆنراوەی بەرینو فراوانی خۆی ... بۆ ئەم

مەبەستەش وا چاکترە سەیرێکی ڕۆژنامەکـەی بکەین‌و ، بزانین لـە ژمـارە ــ ٤٠٩ ــی (ژیـان)دا ؛ ڕۆژی ١-٩-١٩٣٤ ، چۆن وەکـو دێوانەیەکی کەمەندکێش کراوی مەولەوی ، بە سۆزێکی زۆرەوە ئەڵێ : منداڵ بووم ، لەبیرمە جارێ مەولەوی هاتە ماڵی ئێمە ، قاپووتێکی کورکی سەوزی لەبەردا بوو ، منیان خستە باوەشیەوە ، دەمی ماچکردم‌و ، لە دەمی دەم ماچکردن‌دا ، چاوم بە چاوی کەوت ، بروسکەیەکی پڕخەندەی لێ ئەبووەوە ، ئەو چاوانە کە لە دوایی‌دا کوێر بوون ، چەند جـوان‌و پڕماناو جازبییەدار بوون !!.. » .

بەم چەشنە بۆمان دەرئەکەوێ ، کە پیرەمێرد هێشتا بۆنی شـیری خاو لە دەمی هاتووە ، خوا بۆی کردووە ، بووە بە دەروێشی هۆگری گیان‌و ڕەوانی مەولەوی ، کانی ئەدەب‌و زانین‌و بەهرەو توانای یەزدانی .. پاشان پیرەمێردی شاعیر زۆرتر ئەم لایەنەمان بۆ ساخ ئەکاتەوەو ، لـە هەمان ژمارەی ڕۆژنامەی (ژیـان)داو لـە هەمان باسـا بە نـاوی « مەولەوی ی ئێمەو مەولانای ڕۆمی ، ئەویان نەی ، ئەمیان نالـەی مەعدوومی » نووسیویەتی : « ئەوەم لەبیرچووەوە ، کە پێ‌گەیشتم‌و کەوتمە ناوەوە ، شەیدای شیعرو ئاوازی خۆش بووم ، خـوا لێی خـۆش‌بێ ، « عەزیز ئامینە » گۆیندەیەکی بێ‌هەمتا بوو ، شیعری مەولەوی ئەمەندە جوان ئەخوێندەوە گفتەی لە ئاوازی خۆشترو ، ئاوازی لە گفتەی ... »

دوایی پیرەمێردی شـاعیر ئەڵێ : « ... بەهۆی گـۆرانیی عەزیز ئامینەوە خووم دایە مەولەوی ... » ئنجا لە وێنەیەکی زۆر چڕو پڕو کورتا پلەی مەولەوی ئەخاتە بەرچاومان‌و ئەڵێ : « ... هەتا لێی ورد ئەبوومەوە پڕ ڕۆحتر بوو ، تا گەییە پایەیەك لە ڕۆم‌و عەجەم‌و عەرەب‌دا بە مەعنا لەو بڵندترو بەمەعناترم نەدی ... »

بەڵێ ، ئەم کارتێکردنە هەر بەمەوە نەوەستاو ، ئەم پێـوەندی‌یە ڕەوانی‌یە قووڵە گەیشتە ڕادەیەك کە ڕەوانو گیانی پیرەمێرد بوونە هۆگری هەمیشـەیی‌و نەمری سەرچاوەی ڕەسـەنی مەولەوی‌و ، سـەرەنجامیش بەچاپ گەیاندنی زۆربەی زۆری شـــیعرەکانی مەولەوی بوو لـە ساڵی ١٩٣٥دا ... لاپەرەی بەری دەستەڕاست وشەی « ئەصـــڵ »ی بۆ داناوە ، بەمەبەستی ڕەچەڵەك‌و چاوگی شیعرەکان ، کە زادەی هەناوی مەولەوین‌و ، بە شێوە زاری هەورامی دارێژراون ، لاپەڕەی بەرانبەریش وشەی « ڕۆح »ی بۆ داناوە ، کە گۆڕینی دێربەدێرە بۆ شێوەی کرمانجی خواروو ، بەم شاکارەی پیرەمێرد ، هۆنراوەکانی مەولەوی لە کوردستانی باکووردا زۆرتر بڵاوبوونەوەو ، مەولەویش زیاتر ناسراو ، دێوانەو شەیدای هۆنراوەی گەلێ زۆرتر بوون ... مامۆستای شـــاعیریش بەرێز کاك حەسیب قەرەداغی یەکێکە لەم شەیدایانەو ، گەلێ جاریش بەشانازییەوە ، بەرانبەر بە مەولەویی مەزن بانگی دێوانەیی خۆی هەڵئەدات ..

لـە گۆڤـــاری بەیاندا ، ژمارە ـ ٩٥ ـ نیسانی ١٩٨٤ ، لـەژێر سـەرباسی « هۆنراوەی هەندێ شـــاعیری شێوەی گۆران لـــە دیوانی پیرەمێردی نەمردا » ، وەکو دەس‌پێشـــخەری‌یەك ، ئاماژەم بۆ هەندێ هۆنراوەی مەولەوی کرد لە توێی دیوانی پیرەمێردی نەمردا ، لەگـــەڵ هەندێکی‌تردا ، کە خواستوونی‌و ، نە خودی پیرەمێردو ، نە ئامادەکەری دیوانەکە ، مامۆستا محمد رســول هاوار ، هیچیـــان ئاماژەی ئەوەیان نەکردووە کە هۆنراوەی مەولەوین ...

بەم چەشنەو ، ڕۆژ بەڕۆژ زیاتر جیهانی پڕ لە هونەرو بەهـــرەی هۆنراوەی مەولەوی ڕوونترو دیارتر ئەبێ ... دووبارەش ئەیڵێمەوە ، کە ئەرکی ســـەرشانی هەمووانە ، زۆرتر لێکۆڵینـــەوەو توێژینەوەو لێکدانەوەو دیراسەی شیعرەکانی پێشکەش بکرێ ، تا بگەینە ڕادەیەك

مافی خۆی بدەینێو ، ئیمەش پێشیاوو ، شـــایانی ئەمەکو پێزانینی دروست بین ...

مایەی شادیی هەموانیشە کـە لە سـالّی ڕابوردوودا ، ١٩٨٦ – ١٩٨٧ ، کاك ئەنوەر قادر جاف یەکەم کەسێ بوو کە بەلّگەنامەی دوکتۆرای لەسەر ئەم میری شاعیرانە بەدەستهێنا ، هیواداریشین ، لەمەودواش هەرچۆن لەسەر شەکسپیر ، هەموو ســـالێ بە دەیان بەلّگەنامەی بالا وەرئەگیرێ ، لەسەر مەولەویی کوردیش بە هەمان دەستوور بەلّگەنامەی کارامەو بەجێ وەرگیرێو چاوی هەسوان ڕۆشنتر بێ ...

لە کۆتاییدا ، ئاوات ئەخوازم ، کە هەموو شەیدایەکی وشـــەی کوردی بگاتە عاستێ کە یەکەوڕاست لە هەموو شێوە زارە ئەدەبییەکانی کوردی بگات ، تا یەکسەر ، لە سەرچاوە ڕەسەنەکانی ئەدەبە بەپیتەکەمان ، دانەی مرواریو ئاوی ژیان هەلّێنجێو بتـــوانێ کەمێ لـــە زمانی زۆر فراوانو بەرینی کوردیدا شارەزا بێو ، پێویستی بە گۆڕین نەبێ لـــە شێوەیەکەوە بۆ شـــێوەیەکی تر ، دیارە ئەم گۆڕینەش وزەیەکی زۆری گەرەکەو ، تواناو ماوەیەکی زۆر گرنگو بەنرخ لە مرۆڤ دائەبڕێ لەگـەلّ ئەوەشا چیژی نەژادەکە نادا ... کارەکەش هەر کەمێ خۆماندووکردنی ئەوێو هیچیتر ، ئەنجامەکەشی زۆر بەکەلّكو بالایە ..

ئیتر ، سوپاس ...